

4

A poboación activa

4. A poboación activa

Logo da exposición feita no capítulo anterior, onde se comentaron todas as grandes cifras sobre ocupación e emprego da poboación xitana, a partir deste iranse analizando parcialmente os diversos colectivos (activos, ocupados, etc.) mediante a correlación de diversas variables que nos achegarán seguro liñas explicativas á peculiar estrutura laboral dos xitanos.

4.1. A poboación activa xitana. Datos globais

Partindo dos datos demográficos estimados sobre poboación xitana en Galicia (ver Metodoloxía e capítulo 2 deste Informe) podemos construír o seguinte cadro como punto de partida.

Poboación Xitana en Galicia (Total estimado)	15.064 persoas (± 3.570 familias o unidades familiares)
--	--

De eles son, de maneira aproximada:

Homes:	7.517	Hai máis mulleres que homes
Mulleres:	7.547	

Que se distribúen por idade así:

Con menos de 16 anos (menores):	32,9%	(± 4.956 menores)
16-64 anos (en idade laboral):	64,8%	(± 9.762 persoas)
65 e máis (idade de xubilación):	2,3%	(± 346 persoas)
Con 16 anos ou máis:	67,1%	(± 10.108 persoas e de eles uns 4.731 son homes 5.377 son mulleres. En este segmento xa hai máis mulleres que homes)

Aplicando estritamente os criterios e definicións expostos no anterior apartado hai que dicir que é “**poboación economicamente activa** os que con 16 ou máis, traballan de forma remunerada ou buscan activamente traballo se están en paro”¹, é dicir traballadores máis parados en busca activa de emprego. Polos datos da nosa enquisa, hai de sinalar que o 95,5% da poboación en idade de traballar (16 e máis anos) ten entre 16 e 64 anos, representando un 2,3% á poboación xitana con 65 e máis anos de idade. Deste xeito estimamos a un total de 9.762 persoas as que teñen entre os 16 e 64 anos, é dicir o 64,8% do total da poboación xitana de todas as idades.

A **taxa de actividade** (ocupados máis parados que buscan emprego, sobre total poboación de 16 anos e máis) é pois do 66,7%, 12,3 puntos máis alta que a da poboación global de Galicia, que se explica pola súa maior mocidade e a súa moita menor media de idade, que é de 33,59 anos para a poboación xitana fronte á media do conxunto dos galegos que ascende

¹ Para unha definición máis detallada, véxase o glosario terminolóxico.

O EMPREGO NA POBOACIÓN XITANA DE GALICIA

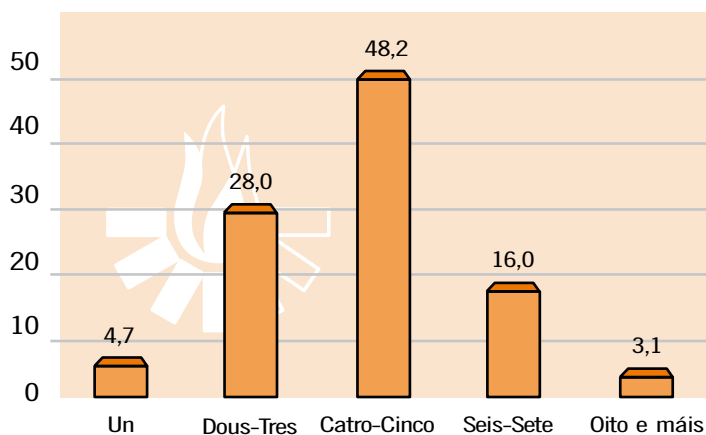
a 48,48 anos. Este dato poría de manifesto a alta potencialidade laboral da poboación xitana galega.

Do total da **poboación xitana economicamente activa** están **ocupados** o 92,2% (unhas 9.000 persoas), e o resto son **parados** que buscan emprego. Destes (dos ocupados e dos parados) ocuparémonos nos seguintes capítulos. Neste imos analizar con certa detención o conxunto da **poboación economicamente activa** xitana en Galicia, e en primeiro lugar a súa **tipoloxía ocupacional** e a súa comparación coa poboación xitana do Estado e co conxunto da poboación de Galicia.

Táboa 4.1. Tipoloxía ocupacional da poboación activa en %

	(A)	(B)	Diferenza (%) (B - A)	Pob. Activa Xitana de España
	Pob. Activa de Galicia			
	Total	Xitana		
Traballadores por conta allea. Fixos	49,1	4,0	-45,1	13,6
Traballadores por conta allea. Temporais	22,7	14,1	-8,6	30,7
Autónomos o por conta propia	18,9	24,6	5,7	21
Colaboración en actividade económica familiar	1,5	41,1	39,6	20,9
Membro de cooperativa	0,2	5,2	5,1	--
Outra situación de ocupado	0,1	2,8	2,7	--
Parados	7,6	8,1	0,5	13,8
Total	100,0	100,0		100
Taxa de actividade	54,4	66,7	12,3	69,3

Gráfico 4.1. Taxa de variación das situacións ocupacionais dos activos xitanos de Galicia, respecto do conxunto de la poboación de Galicia

Fuentes: EPA 2º trimestre 2007 e Enquisa FSG-EDIS para a poboación xitana

4. A poboación activa

A táboa e o gráfico son elocuentes, e as diferenzas notables entre **as dúas poboacións activas**; e isto non só polas diferentes taxas de paro. Mentres na poboación activa de Galicia o 71,8% **traballa por conta allea**, nesta situación só está o 18,1% da poboación activa xitana: **53,7 puntos menos**; e entre os que traballan por conta allea na poboación xitana a taxa de temporalidade² é do 74,5% fronte ao 31,6% do conxunto dos asalariados de Galicia.

Ao 24,6% da poboación activa xitana que é autónoma, hai que sumar o 41,1% que declara traballar en negocios familiares; as diferenzas con estas situacións no conxunto da poboación activa de Galicia son tamén moi significativas, en particular respecto das actividades económicas familiares que representan menos dun 2% do conxunto da poboación galega.

De todo isto ocuparémonos con máis detención no seguinte capítulo, pero estes primeiros e significativos datos xa reflicten que estamos comparando dous colectivos de características moi diferentes, aínda que os dous chámense poboación economicamente activa.

Ao seu tempo, detéctanse diferenzas entre os activos xitanos galegos e o conxunto dos xitanos españois. A non concordancia concrétese fundamentalmente en que a proporción de xitanos galegos traballadores temporais (14,1%) é claramente inferior á do conxunto dos xitanos do país (30,7%), mentres os autónomos son sensiblemente superiores con 3,6 puntos porcentuais máis. Por outra banda, a proporción dos que traballan na actividade familiar (41,1%) é superior á do conxunto dos xitanos de España (20,9%).

Neste capítulo tratamos agora de describir á poboación activa, no seu conxunto, polos seus trazos máis característicos.

4.2. Características demográficas da poboación activa xitana de Galicia. Xénero, idade e estado civil

· Xénero

A poboación economicamente activa xitana de Galicia distribúese así por razón de xénero: **homes un 55,4% e mulleres un 44,6%**. Na poboación economicamente activa global da comunidade autónoma a distribución é moi similar: 55,5% homes e 44,5% mulleres. E parecidas tamén son as distribucións entre ocupados e parados por xénero, con algunhas variacións.

Táboa 4.2. Poboación activa (en %) do conxunto de Galicia, da poboación xitana de Galicia e da poboación xitana de España, segundo o xénero

	Poboación Activa					
	Pob. Total Galicia		Pob. Xitana Galicia		Pob. Xitana España	
	Homes	Mulleres	Homes	Mulleres	Homes	Mulleres
Ocupados	94,6	89,7	93,7	90,4	88,1	83,7
Parados	5,4	10,3	6,3	9,6	11,9	16,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

² Para un maior entendemento da taxa de temporalidade, véxase a definición no glosario terminolóxico.

O EMPREGO NA POBOACIÓN XITANA DE GALICIA

Entre os xitanos galegos activos están máis ocupados os homes que as mulleres, e coa taxa de paro sucede o contrario. Como se aprecia, a proporción de parados entre os activos xitanos de Galicia é bastante máis baixa que no conxunto dos xitanos de España e existe certo equilibrio co que representan os parados entre a poboación activa galega. A pesar de todo, o dato das mulleres xitanas galegas é negativa fronte ao dos homes: **case o 10% das mulleres xitanas activas de Galicia está en situación de desemprego.**

A aplicación dos criterios da EPA á poboación xitana propicia o dato curioso de que a taxa de actividade, entre os/as xitanos/as, sexa máis alta que a do conxunto da poboación española. Este feito e outros que chaman a atención procuraremos explicalos ao longo deste capítulo e o seguinte.

· Idade

A poboación activa xitana caracterízase pola súa xuventude. No caso de Galicia, o 86,4% ten menos de 45 anos, e o 48,8% menos de 30 anos. estas proporcións inciden de xeito directo para que **a media de idade sitúese nos 32,03 anos**, sendo esta un pouco máis baixa que a obtida para o conxunto dos xitanos de España (33 anos).

Nas idades máis novas (menos de 25 anos) abundan moito máis os activos que din “colaborar na actividade económica familiar”, así como unhas das máis altas taxas de paro: para os menores de 25 anos alcanza o valor de 9,9%.

A idade é unha variable significativa nos estados civís (máis maiores p. ex. os viúvos) e os niveis culturais (máis maiores os menos formados), e por suposto nos estados de saúde e as discapacidades.

· Estado civil

A maioría da poboación economicamente activa xitana de Galicia está casada (73%). Segundo as nosas estimacións isto supón que preto de 7.100 persoas casadas xitanas (homes e mulleres) serían poboación economicamente activa.

Na táboa 4.3 presentamos a distribución porcentual da poboación activa xitana polo estado civil, seguida da estimación numérica correspondente.

Táboa 4.3. Estados civís na poboación activa xitana, proporción y número estimado

	%	Nº Estimado
Solteiros/as	19,8	1.998
Casados/as	72,5	7.326
Viuvos/as	3,1	313
Separados/as – Divorciados/as	3,1	313
Outras Unións	1,6	157
Total	100,0	10.108

Dada a idade media dos/as activos/as xitanos de Galicia, os/as solteiros/as teñen unha alta presenza, case un 20% do total dos activos atópanse en devandita situación. Todo

4. A poboación activa

isto fai que as outras situacións (viúvos/as, separados/as etc.) representan tan só o 8% da poboación activa.

4.3. Nivel de estudos da poboación activa xitana

Con toda seguridade esta variable marca con maior claridade as diferenzas entre a poboación activa xitana e a poboación activa total de Galicia.

Táboa 4.4. Niveles de estudos da poboación activa de Galicia, total e poboación xitana

	Pob. Activa Galicia		
	Total	Xitana	Diferenza
Analfabetos	0,1	6,2	6,1
Primaria ou menos	15,0	81,0	66,0
Secundarios incompletos	31,9	10,9	-21,1
Secundarios completos	32,6	1,6	-31,1
Diplomatura ou máis	20,4	0,4	-20,0
Total	100,0	100,0	

A simple lectura desta táboa manifesta a distancia existente entre os niveis educativos adquiridos polas dúas poboacións activas comparadas, e reflexa claramente a situación de carencia formativa padecida pola poboación xitana. Este é un dos problemas de raíz máis grave que explican a situación laboral precaria do colectivo.

No caso da poboación activa xitana de Galicia un 6% (unhas 600 persoas) é analfabeta absoluta; e o 81% non conseguiron superar o nivel de primaria, cando no conxunto da poboación activa de Galicia esta proporción ascende só ao 15%.

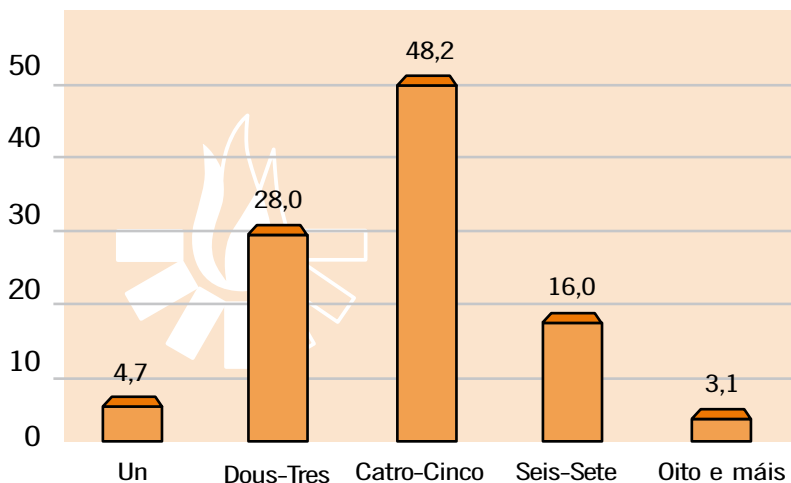
Nos tramos superiores dos niveis formativos apenas hai poboación activa xitana en termos porcentuais, e alcánzase o 20% entre a poboación activa de Galicia cun nivel de Diplomatura ou Superior. A carencia formativa da poboación activa xitana é manifesta.

4.4. Os fogares da poboación activa xitana

As familias xitanas son, en xeral, máis numerosas que as do conxunto da poboación galega. Superan en 1,24 persoas a dimensión media dos fogares galegos que na actualidade é de 2,98 membros por fogar.

Entre os **fogares da poboación activa xitana** do noso estudo esta media é de **4,22 membros**. As diferentes dimensións (número de membros) dos fogares xitanos son estas.

Gráfico 4.2. Distribución dos fogares, da poboación activa xitana.

segundo o número de membros (%)

No 67% dos fogares, as persoas que os compoñen son 4 ó máis e nunha cuarta parte trátase de familias moi numerosas ou numerosísimas. As familias tenden a ser de maior dimensión nas cidades cando os entrevistados son máis novas, e, naturalmente, cando maior é o número de fillos.

Coñecida a estrutura de idades da poboación xitana, a composición media dos fogares de xitanos activos (4,22 persoas), pódese tipificar así:

- **1,39 persoas** teñen 15 anos ou menos. Son menores e supoñen o 32,9% do total da poboación xitana de Galicia.
- **2,83 persoas** por fogar teñen 16 anos ou máis (67,1% do total da poboación xitana de Galicia).

O dato do número de menores nestas familias é moi alto en comparación coa composición media das familias de Galicia ou España, e indica unha taxa de xuventude moi elevada. Loxicamente esta situación vén propiciada pola cifra do número de fillos deste colectivo.

Do total das persoas que aparecen na nosa sondaxe como activas o 75,2% **si teñen fillos**. Loxicamente, o feito de ter fillos se correlaciona fortemente coa maior idade do entrevistado, o estar casado, separado/divorciado ou viúvo/a; só ten fillos un 12% dos solteiros/as. Tamén se relaciona positivamente co menor nivel de estudos. Entre **os que si teñen fillos**, o número dos mesmos é o da táboa 4.5 seguinte.

4. A poboación activa

Táboa 4.5. Distribución das persoas activas con fillos, segundo o número deles que teñen (%).

Número medio de fillos	
Nº de fillos	%
Un	25,7
Dous	30,5
Tres	15,0
Catro	14,4
Cinco	9,1
Seis ou máis	5,3
	14,4
Total	100,0
Media	2,87 fillos

Son pois familias con poucos fillos (dous ou un) o 56,2% e familias numerosas, con cinco ou máis fillos, o 14,4%.

4.5. Os membros dos fogares xitanos e a súa situación ocupacional

Na nosa enquisa ás persoas entrevistadas solicitámoslles algunha información adicional sobre o resto de persoas que convivían con elas no momento de ser entrevistadas.

Un dos datos que nos facilitaron foi o da situación das anteditas persoas en relación á ocupación; isto permitiunos coñecer o dato da poboación economicamente activa e da inactiva tomando como base os datos subxectivos achegados sobre as persoas convivintes de 16 e máis anos de idade. Na seguinte táboa móstrase a distribución porcentual destas persoas en relación á súa situación ocupacional (inclúese a ocupación da persoa entrevistada).

Táboa 4.6. Distribución porcentual da ocupación actual

	Frecuencia	% Total	% Situación ocupacional xeral	% Potenc. activos
MENORES DE 16 ANOS				
Neno sen idade escolar	138	8,4	33,2	--
Neno non escolarizado	16	1,0		
Estudante	391	23,8		
OCUPADOS				
Traballador por conta allea (Fixo)	31	1,9	37,2	55,7
Traballador por conta allea (Contrato temporal)	98	6,0		
Autónomo. Trab. por conta propia	153	9,3		
Colabora en activ. económica de unidade familiar	325	19,8		
Estuda e traballa	5	0,3		

O EMPREGO NA POBOACIÓN XITANA DE GALICIA

PARADOS				
Parado, que traballo anteriormente	58	3,5	6,6	9,9
Parado, buscando primeiro emprego	51	3,1		
INACTIVOS				
Estudante	37	2,3		
Xubilado/a	27	1,6		
Percibe outro tipo de pensión o renda mínima	95	5,8	23,0	34,4
Incapacitado permanente	34	2,1		
Labores do fogar	185	11,3		
TOTAL	1.644	100,0	100,0	100,0

A táboa anterior distingue catro categorías do total da poboación xitana; en primeiro lugar, os menores de 16 anos que, legalmente non poden integrar o mercado de traballo. En segundo lugar, os ocupados que inclúen os asalariados, os traballadores por conta propia, os que colaboran na economía familiar e os estudantes que traballan. Terceiro, os parados, tanto os que traballaron anteriormente como os que buscan un primeiro emprego. Para rematar, os inactivos é dicir os estudantes, xubilados, incapacitados, etc. No entanto, esta información redúcese á proxección da percepción dos entrevistados sobre o resto do fogar e non respecta os conceptos metodolóxicos utilizados polo INE na elaboración da EPA.

Segundo declaración dos entrevistados, os datos obtidos si nos permitiron distinguir cantos están inseridos no mercado laboral e cantos quedan fóra ademais da poboación menor de 16 anos. Polo tanto, sobre a base dun tamaño medio de 4,22 persoas por fogar, obtemos a composición dun fogar tipo: 1,4 persoas teñen menos de 16 anos, 1,9 activas (1,6 ocupadas e 0,3 paradas) e 0,9 persoas inactivas. Dito doutro xeito: o 43,8% serían poboación activa e o 56,2% poboación inactiva ou menores de 16 anos; aplicando estas proporcións ao total da poboación xitana, se a extrapolación é válida teríamos aproximadamente 4.400 persoas activas e unhas 2.400 inactivas (maiores, amas de casa, enfermos e discapacitados etc.) e 3.300 persoas menores de 16 anos.

Estes datos calculados polo método indirecto de solicitar información ao entrevistado sobre todos os membros do seu fogar arroxan, como pode comprobarse, uns resultados lixeiramente diferentes aos presentados nas páxinas anteriores deste informe.

Alí dise que o 64,8% do total da poboación xitana de Galicia é poboación economicamente activa e que isto supón unha taxa de actividade, sobre poboación de 16 anos e máis, do 66,7%. Esta fonte indirecta de información di que o 43,8% do total da poboación xitana son poboación activa e isto reduce a taxa de actividade para a poboación de 16 e máis anos ao 65,6%; 1,1 puntos menos. Onde si sobresaen diferenzas relevantes é na taxa de paro, pasa do 7,8% segundo os criterios estritos do INE ao 15,1% (7,3 puntos). Consecuentemente obsérvanse importantes variacións na taxa de ocupación, que presenta 23,4 puntos porcentuais máis segundo a percepción do entrevistado con respecto ao concepto recollido pola EPA.

4. A poboación activa

Táboa 4.7. Comparación situación ocupacional entre os conceptos do INE/EPA e percepción do entrevistado

	INE	No INE
	%	
Taxa Actividade	66,7	65,6
Taxa de ocupados	61,5	84,9
Taxa de paro	7,8	15,1
Taxa Inactividade	33,3	34,4

Estas diferenzas son só unha pequena mostra de algo que, desde as primeiras explotacións estatísticas da nosa enquisa, levounos a propoñernos algunhas cuestións. ¿Son válidos os criterios metodolóxicos da EPA para a análise dunha poboación tan peculiar, estrutural e culturalmente falando, como a xitana? Se queremos comparar os datos deste colectivo co conxunto da poboación galega, facíase inevitable a utilización de devanditos criterios se se pretendía que fosen comparables unhas cifras con outras.

Pero sendo así, non queremos deixar de facer algunha consideración en relación ás grandes cifras sobre o emprego entre a poboación xitana; porque como ocorre noutros ámbitos da análise social, a realidade estatística non ten porqué coincidir sempre coa realidade sociolóxica:

No Cuestionario de consulta (preguntas 13, 14 e 15) hai unha serie de preguntas “filtro”, referidas á semana anterior á data da entrevista, que permiten deslindar quen están ocupados.

Os resultados da sondaxe, tendo en conta só o sector da poboación xitana economicamente activa, ofrecen estes datos:

1. O 22% “a semana pasada **non realizou traballo remunerado** (en metálico ou en especie) como asalariado ou pola súa conta, **nin por unha soa hora ou de forma esporádica ou ocasional**”.
2. Destas persoas que non traballaron nin unha hora a semana pasada, o 46% non realizou tampouco traballo algún non remunerado na empresa, negocio ou explotación familiar.
3. De entre os que non se encadran como ocupados nin pola vía primeira (traballo remunerado) nin pola segunda (economía familiar), o 84% “non mantén vínculo con algunha empresa”.

Estas cifras suxiren que sería interesante “axustar” algúns datos de partida sobre poboación economicamente activa, ocupados, parados, inactivos etc. **Os/as xitanos/as activos/as que están ocupados na actividade familiar, e que na semana anterior á entrevista non traballaron remuneradamente nin sequera unha hora; ¿Serán realmente ocupados? E se non o son, ¿cantos serán parados e cantos inactivos?**

Loxicamente segundo sexa o sentido das respostas a estes interrogantes, as taxas de actividade, ocupación e paro veríanse modificadas e algo máis se desta poboación economicamente activa descontásenos os discapacitados e enfermos que, segundo os propios entrevistados, non poden traballar. Pero todo isto pode entenderse mellor coa análise dos datos dos seguintes capítulos.